

Predsednik upravne sodnije grof Belcredi, drugi podpredsednik najvišje sodnije Habietenek, ki spadata k desnici, se namenoma nista vdeležila glasovanja, da bi se jima ne moglo očitati, da prav tako prezirata dolžnost dostojnosti za svoja uradniška mesta, kakor predsednik najvišje sodnije Schmerling in pa predsednik državne sodnije dr. Unger.

O posamesnih govorih te zanimive politične borbe spregovorimo še posebej. Čitatelji naši prepričali se bodo, kako sijajno je zmagala večina zborova tudi duševno. Schmerling, Chlumecki, Unger, Plener, in kar je še te vrste zagovornikov stare-absolutistične šole, pa si bodo nekaj časa zapomnili to borbo in to sijajno zmago sedanje sisteme. Potepeni zapustili so zbornico, potrli javkajo njihovi časniki. V krogih večine pa bode zmaga izbudila zadostenje in novo zaupanje, da bode vlada Taaffejeva v prihodnje postopala odločnejše, vsestransko doslednejše, da vsaj sedaj, ko ji je velika večina gosposke zbornice dala tako sijajno zaupnico, ne bo prezirala dalje nas Slovencev na jugu.

Nadjajmo se, da bode enkrat konec dosedanjega Gautschevanja!

Obrtnijska državna šola v Trstu.

Uže nad leto in dan plete se vprašanje osnove državne obrtnijske šole v Trstu, za katero namerava država ustanovnih stroškov dovoliti krog 60.000 gld. in je v letošnji proračun stavljenih 23.000 gld. K tem stroškom privolil je tržaški mestni zastop s trgovinsko zbornico bajè 9000 gld., toda s pogojem, da ima učni jezik biti izključno italijanski. Kakor se čuje, sprejel je naučni minister Gautsch ta pogoj tržaških Lahonov in to je dalo slovenskim državnim poslancem povod, staviti sledečo interpelacijo, katero je podpisalo s tržaškim poslancem Iv. Nabergojem na čelu 52 poslancev iz Hohenwartovega, Lichtenbergovega in češkega kluba.

Interpelacija

poslanca Nabergoja in tovarišev do naučnega ministra gledé obrtne šole v Trstu.

„Iz poročila primorskega uradnega lista „Oservatore Triestino“ dne 29. aprila t. l. o seji tržaškega mestnega zbora dne 28. aprila t. l. je razvidno, da je prevzvišeni gospod naučni minister cesarskemu namestništvu v Trstu 20. aprila t. l. telegrafično sporočil, da bode učni jezik na državni obrtni šoli, ki se snuje v Trstu, izključljivo italijanski jezik, in je le vprašanje, bi li ne bilo primerno, slovenski jezik iz didaktičnih vzrokov na tej šoli vpeljati kot neobligaten učni predmet, ako se več slovenskih učencev oglasi za sprejem v to šolo.

Iz poročil tržaških časnikov je razun tega tudi še razvidno, da sta tržaški mestni odbor in tamošnja trgovska in obrtna zbornica za ustanovo te obrtne šole obljubila podporo le s tem pogojem, da se italijanski jezik določi kot izključni učni jezik.

Gledé na to, da južne dežele še nimajo nobene državne obrtne šole, da je toraj šola, ki se ima z velikimi državnimi stroški ustanoviti v Trstu, namenjena to pomankanje odpraviti in da jo je treba v ta namen tako osnovati, da jo bodo mogli kolikor mogoče obiskovati prebivalci na Primorskem in v sosednih slovenskih deželah;

dalje gledé na to, da v Trstu in okolici po izkazu ljudske štatistike živi 88.887 Italijanov pa 26.263 Slovencev, na vsem Primorskem pa 276.603 Italijanov, 199.124 Slovencev in 121.732 Hrvatov, in da se je mnogo slovenskih učencev nadejati tudi iz sosednih dežel;

še dalje gledé na to, da se zlasti med slovenskim prebivalstvom razodeva poseben razum za obrtna dela in da se jako živo čuti potreba obrtnega poduka;

potem gledé na to, da bi z ozirom na prej omenjene različne prebivalce tudi temeljnemu državnemu zakonu nasprotovalo, ako bi se pritrdilo od tržaškega mestnega zbora in od trgovske zbornice stavljenemu pogoju, da mora biti učni jezik na državni obrtni šoli izključljivo italijanski jezik, ker temeljni zakon določuje, da se morajo v deželah, kjer več narodov prebiva, javne šole tako vrediti, da dobi vsaki narod potrebne pripomočke za izobraženje v svojem maternem jeziku;

in slednjič gledé na to, da bi poduk v izključljivo italijanskem učnem jeziku na eni strani zaviral učne vspehe, na drugi strani pa prav žaljivo preziral opravičene zahteve slovenskega prebivalstva po obrtnem poduku in jih odpravil tudi za vso prihodnost, ako bi se sprejel od tržaškega mestnega zbora in trgovske zbornice stavljeni pogoj, in da bi bilo tudi proti vsi državni koristi, ko bi se poitalijančevanje slovenskega prebivalstva pospeševalo celó z obilnimi državnimi denarji, podpisani vprašajo:

1. Je li res, kar poroča vladni list tržaški?

2. In ako je to res, hoče li gospod naučni minister potrebno ukreniti to določbo odpraviti in učni jezik na državni obrtni šoli, ki se snuje v Trstu, tako vravnati, da bode ta šola pristopna tudi slovenskemu prebivalstvu?

Na Dunaji 5. maja 1887.“

Kakor čujem, namerava minister Gautsch na to interpelacijo odgovoriti v kratkem, ali bo pa odgovor dovoljen gledé brambe državnih interesov na Primorskem, dovoljen interesom in pravicam Slovencev, o tem hočemo soditi, kedar čajemo odgovor sam.

Naši dopisi.

Čatež 4. maja. — V ponedeljek dne 2. maja imel je gosp. Pirc, tajnik c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, na Čateži in v Veliki dolini pouk o „Filoxeri“, sajenji trt, cepljenji trt na ameriansko podlago po angleškem in francoskem načinu itd.

Pouk trajal je zeló dolgo časa, a ker je bil govor zanimiv, poslušali smo gospoda Pirca z veseljem. — Po temeljitem, popolnoma razumljivem govoru sledilo je cepljenje trt. Izprva nam je gosp. Pirc to delo sam po-

kazal, potem pa smo se mi vadili ter poskušali pod nadzorstvom omenjenega gospoda. Šlo nam je to delo, kakor je g. tajnik zagotovil precej spretno od rok.

Videli smo tudi za cepljenje zelo pripravno orodje, koje nam je gosp. Pirc pokazal, kupili si ga bodejo večinoma vsi poslušalci.

Konečno še omenjamo, da je bil gosp. Pirc povsod prav pristržno sprejet, to kaže, da smo ž njim popolnoma zadovoljni in — mislimo, da tudi gosp. tajnik z nami. —č.

Iz Ljubljane. — Naša politika. Slovenci, ki se brigajo za domače politične dogodbe, lahko opazujejo, da se na Dunaji vrše v zadnjem času pomenljive politične premembe. Prvo unanjo znamenje tega prevrata opazujemo v pomenljivi, gotovo v imenu vse vlade izrečeni izjavi finančnega ministra Dunajevskega v splošni budgetni razpravi: „da vlada ne stoji nad strankami, temveč, da se opira na večino.“ — To izjavo potrdil je malo kasneje z drugimi besedami tudi grof Taaffe. — V največjem nasprotju s sistemo grofa Taaffeja stal je dosedaj brez dvombe posebno gledé nas Slovencev naučni minister Gautsch. — Da je desnica zbornice vsa tako sodila, kaže to, da se mu je v budgetnem odseku odrekla zahtevana svota za družega sekcijskega načelnika v pravcati obliki nezaupnice. — Vprašanje je tedaj nastalo, ali boče minister Gautsch stopiti v soglasje z načeli Taaffejeve vlade in državno-zborske večine ali ne. — Kaj se za kulisami godi, ne vemo. Da slovenski poslanci nikakor niso vneti za „ljubljenca levice“ Gautscha, to je pokazala, kakor čujemo, jako ojstra in zanimiva razprava v Hohenwartovem klubu, to kaže rezna in odločna interpelacija Nabergojeva zaradi državne obrtne šole v Trstu, katero priobčimo v današnjem listu. — O tem, na katero stran bi se znal odločiti minister Gautsch, pa imamo zopet nekaj znamenj. Ta ponedeljek je namreč „papež“ nemškega „Schulvereina“ dr. Weitlof pri budgetu naučnega ministerstva izjavil, da njegova stranka nima nikakoršnega političnega interesa več za ministra Gautscha. Na to mu je Gautsch odgovoril, ne sicer posebno slovesno in ne brez nekaterih malopomenljivih dodatkov, da se hoče opirati na zborniško večino. Tudi je odločno odklonil svet Weitlofov, da naj nikar ne predlaga gledé šolstva nikakoršnih zakonov; tudi Plenerju izrekel je nekoliko neprijetnosti.

Vtis tega Gautschovega govora bil je na desnici, kakor se nam poroča, ta, da je s tem prerezal nekoliko žil, ki so njegovo srce dosedaj trdo vezale na zborniško levico.

Daljno znamenje prevrata bilo je to, da je poslanec Šuklje, kot prvi govornik z desnice, ne ravno kot znamenje zaupanja, ampak v nadi, da bode tudi naučna uprava postopala v soglasji z načeli ministerstva, predlagal, naj se v državni proračun sprejme v budgetnem odseku odrečena svota (5000 gold. za drugo poluleto) za družega sekcijskega načelnika.

Kot splošno znamenje, da hoče grof Taaffe v pri-

hodnje odločnejše postopati, mora se smatrati tudi odločno in uspešno postopanje njegovo nasproti predlogu Schmerlingovemu v gosposki zbornici.

Nadejati se smemo, da je grof Taaffe za vselej slovo dal vladanju „nad strankami“. Dejanski dokazov za to, pričakujemo kar prej; še večje jasnosti pa uže prihodnje dni.

Dostavek. Kar je včeraj minister Gautsch odgovarjal na Šukljejev govor izreče se z dvema besedama: Gautsch prizadeval si je zbrisati neugoden vtis, katerega je na levici napravil njegov govor prejšnjega dneva.

— Boj za slovensko Primorsko s Trstom. Prav zanimiva prikazen je, da se naši slovenski državni poslanci potezavajo z interpelacijo zaradi tržaške državne obrtne šole za pravice primorskih Slovencev in se tako odločno izrekli zoper izključno italijanski učni jezik na njej, v tistem trenutku, ko laški list „Diritto“ poroča, da so primorski iridentovci v Rimu položili na grob boriteljev za osvobodjenje Rima lavorov venec s črnem trakom in srebrnim napisom, ki se glasi: Tržačani, Tridentinci in Istrijani svojem za osvobodjenje Rima umrlim rojakom.

Mislamo, da si ima naša vlada takim dogodbam nasproti vendar resno odgovoriti na vprašanje: ali se strinja z državnim interesom še celo z državnimi denarji pripomoči, da Trst s Primorsko in izrekoma Istro v resnici postane italijanska?

— Gospod deželni predsednik baron Winkler proglasa oklic, s katerem se prosi za darove pogorelcem vasi Godešiče, kjer je požar dne 10. aprila prizadel toliko škodo, da se po odbitem zavarovanem delu ceni še na 28.000 goldinarjev.

Tudi založništvo „Novic“ bo radovoljno sprejemalo darove za milovanja vredne teško prizadete rojake.

— Petindvajsetletnica slovanskega pevskega društva na Dunaji bila je veličastna. Pri „Besedi“ v veliki dvorani palače „Musikverein“ bilo je natlačeno najodličnejšega slovanskega občinstva. Izmed 9. točk sporeda omenjamo samo tri najizvrstnejše: 4. — 6. in 7. To je: Igra na glasovirju s spremstvom orkestra gospe Esipov-ove, igra na goslih Fr. Ondříček-a s spremstvom orkestra pod vodstvom skladatelja Dvořák-a in Ipavcev pevski zbor „Slovanska pesem“, katero je v ta namen spisal naš Boris Miran.

— Društvo „Narodni dom“ imelo je minulo soboto pod predsedstvom g. dr. Mošeta svoj letni občni zbor. Razprava pokazala je, da je krajcarsko društvo v ta namen nabralo nad 4000 gld. Vseh prostovoljnih doneškov nabralo se je do sedaj 53.048 gld. 58 kr., na deleže pa se je vplačalo 12.900 gld. Zbor izvolil je za predsednika vnovič g. dr. Mošeta, v odbor pa so izvoljeni gg. vit. Bleiweis, Murnik, dr. Staré, dr. Kotnik, dr. Vošnjak, prošt dr. Jarc, tajnik Lah, I. Hribar, dr. Gregorič, Pleteršnik in Ferd. Souvan.

— Gospoda Perdan in Velkavrh kupila sta „pekovsko“ njivo poleg Poljske ulice.

— Milostni gospod knezoškof dr. Jakob Misija odpeljal se je minulo sredo na Dunaj ter se je vdeležil sej državnega zbora, izrekoma tudi one minulo soboto, pri kateri se je slovesno pokopal glasoviti predlog Schmerlingov.

— Vreme. Minulo soboto prišel je v Ljubljani in kolikor znano daleč okrog dolgo pričakovan dež, ki je napojil žejno polje in travnike. Le malo ga je bilo, tako bi nam bil kmalo zopet zaželen, da le „trijaci“ minejo brez mraza.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja — Za sedaj v vseh krogih prevaguje velikansk vtis, katerega je napravil sklep gosposke zbornice, storjen minulo soboto o predlogu Schmerling-ovem, gledé jezikovne naredbe pravosodnega ministerstva, o kateri obširneje poročamo na drugem mestu.

V zbornici poslancev rešen je do sedaj proračun za ministerstvo notranjih zadev, za ministerstvo deželne brambe in v ponedeljek popoldne pričela se je razprava o proračunu naučnega ministerstva. Pri tem govoril „proti“ prvi dr. Weitlof, za njim takoj naučni minister Gautsch, za tem imel je teško in neprijetno nalogo poslanec Šuklje predlagati, da se sprejme prej odbita svota za družega sekcijskega načelnika.

To neprijetno in nehvaležno nalogo rešil je govornik prav dobro, akoravno je poleg strokovnjaških vprašanj moral ministru izreči odločno nezadovoljnost slovenskih poslancev. — Včeraj je prvi govoril Proskovec, za njim zopet minister Gautsch, potem moravski poslanec dr. Žaček, ki je oistro in z velikim vspehom mahal po vladinem početju in po brezdomovinskem početju levičarjev Süß, Plener in družih, ki pot pripravljajo za prerokovanje Knotz-ovo.

Budgetna razprava trajala bo, kakor se sedaj sodi da, še ta in prihodnji teden. — Veliki odsek za pogodbo z Ogersko zboroval je v ponedeljek večer in je predlog vladen, glede zakona za pokritje stroškov skupnih zadev sprejel z malo stilistično premembo.

Ogerska — Še v teku tega meseca sklenjen bo državni zbor, potem se takoj pričnejo volitve. — Rumunska naznanila je, da v malo dneh doidejo zastopniki njene vlade, da doženejo trgovinsko pogodbo obeh držav. Pa gotovo je, da pred novim letom pogodba ne bode mogla zadobiti veljave, ker ogerski zbor ne bo mogel te pogodbe pred odobriti.

Nemška. — Vlada sklenila je krog Strassburga napraviti nove trdnjave, katere morajo biti zgotovljene do avgusta meseca. Dalje vpelje se nov višji davek na spirit, ki ima namestovati prej nameravan monopol, vrh tega povikša carino na uvažanje žita.

Srbska. — Ruski vpliv pri srbskem dvoru pokazal se je v tem, da kraljica ni obiskala naše cesarice v Me-

hadiji kakor se je začetkom pripovedovalo. Zgodilo se je celo nasprotno: Kraljica je vsled nekega osebnega razpora s kraljem, sklenila odpeljati se s kraljevičem v Krim na ruska tla.

Laška. — Poročila, katere dohajajo z Masaue na bregovih Rudečega morja, kažejo, daje zaprtje bregov krog Masaue imelo dovoljen uspeh in laška posadka se nada, da po tej poti pride do živega afriškega rodovom, ki so nezdavnej uničili laške čete. Vpliv novo sestavljenega ministerstva kaže se v tem, da iridenta zopet povzdiguje svojo glavo, ne da bi vladakaj ugovarjala. Kadar se pa to godi v Laški sami, pomaljšajo svoje glave bolj živahno tudi iridentovci naše Primorske in južnih Tirolov.

Najnovejše vesti.

Z Dunaja. — Naučni minister Gautsch odgovarjal je včeraj na prejšnji govor Šukljejev: da pri povikšani učnini ostane, ker primeroma ni previsoka, dalje, da je gledé ustanovljenja tržaške državne obrtne šole sprejel pogoje tamošnjega mestnega odbora in trgovinske zbornice, ki ste sklenile podpore 9000 gold. samo za šolo z izključno laškim jezikom, ker bi sicer ne bilo mogoče uže sedaj to šolo ustanoviti. — Za slovenske učence se bode morebiti dalo skrbeti v Ljubljani. — Gledé slovenskih paralelk iskal in izraževal je minister vsakovrstnih pretvez, da bi mu ničesar ne bilo treba obljubiti. — S tem govorom pomaknil se je Gautsch zopet popolnoma na stran levice, kamor po vsem spada s svojim mišljenjem. — Pri govoru dr. Žačeka vtikali so se Weitlof, Foregger, Fiegel vedno v govor. Ko pa je omenjal govornik, da so levičarji zapustili krasne ideale svojih velikih pesnikov in da bi te gotovo oblila rudečica, ko bi videli, kaj so njihovi potomci naredili s teh idealov; razumeli so levičarji govornika tako, kakor da naj bi morala levičarje obiliti rudečica, nastal je strašanski hrup, levičarji kričali so „schamlos“ (nesramno) Smolka pozval je govornika k redu, in Heilsberg je predlagal, da naj se o tem, potem stavljenem predlogu: „da se sklene razprava“ glasuje po imenih.

Ko je predsednik potem prejel stenogram in naznanil prave besede Začekove, preklical je ob enem svoj klic k redu. — Preklical se je pa tudi predlog za sklep debate. — Potem je bil še le konec škandala. Za Türkem govorila sta potem kot glavna govornika še Toner in Bendel.

Telegram.

Dunaj, 11. maja. Klun je sinoči celo uro govoril na splošno pohvalo vse desnice, ostro šibal barbarizem ljudske šole koroških Slovencev, enako grajal hude krivice Slovincem namenjenega šolstva Štajarske in Primorske. Naučni minister oistro zadet, ni odgovoril.